

Damir Markuš

Originalni znanstveni rad

LJESTVICA STAVA PREMA TJELESNOJ I ZDRAVSTVENOJ KULTURI

„Pozitivan stav će uroditi pozitivnim rezultatima zbog toga što su stavovi zarazni.“

(autor nepoznat)

1. UVOD

Različita istraživanja ukazuju kako je pozitivan stav prema tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi (TZK) važan čimbenik koji utječe na zdrav način života učenika, na uključivanje u izvanškolske tjelesne aktivnosti, ali i na kasniji, tjelesno aktivan život (Trudeau i sur., 1999.; Daley, 2002.; Perkins i sur., 2004). Poznavanje i razumijevanje stavova važno je i stoga što oni utječu na učenička postignuća u području tjelesne i zdravstvene kulture, iako njihov posrednički utjecaj još nije u potpunosti istražen (Subramaniam i Silverman, 2000). Nadalje, stavovi učenika pružaju i vrlo značajne informacije o tome što oni misle i osjećaju prema TZK. Takve se informacije vrlo korisno mogu upotrijebiti pri izradi i razvoju kurikuluma tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja (Silverman i Subramaniam, 1999.; Koca i sur., 2005.; Bibik i sur., 2007).

Izvršena je konstrukcija i validacija mjernog instrumenta za mjerenje stava prema TZK nazvanog STZK36 (Markuš, 2013). Rezultati su pokazali kako ljestvica STZK36 ima izvrsne metrijske karakteristike te da se radi o instrumentu koji može pružati vrijedne povratne informacije o stavovima prema TZK, bez obzira koristi li se u istraživačke svrhe ili u nastavi TZK.

Cilj je ovog rada dodatno provjeriti metrijske karakteristike spomenute ljestvice STZK36 na većem i reprezentativnijem uzorku srednjoškolaca.

2. METODA

Istraživanje je izvršeno na uzorku od 1415 učenika trećih i četvrtih razreda svih srednjih škola Međimurske županije, 696 mladića i 719 djevojaka. Statistička analiza izvršena je programima SPSS 11.5, modulom *Reliability*. Izvršena je i komponentna analiza matrice korelacija čestica ljestvice.

Korištena je ljestvica STZK36 koja se sastoji od 36 tvrdnja koje opisuju *kognitivnu*, *afektivnu* i *bihevioralnu* komponentu stava. Zadatak sudionika jest procijeniti stupanj

slaganja sa svakom od ponuđenih tvrdnja. Stupanj slaganja s tvrdnjama svaki sudionik iskazuje na ljestvici od pet stupnjeva. Dva stupnja označavaju neslaganje s tvrdnjom (1-potpuno netočno i 2-uglavnom netočno), dva stupnja označavaju slaganje s tvrdnjom (4-uglavnom točno i 5-potpuno točno), a jedan od stupnjeva označava neutralan stav prema tvrdnji (3-nisam siguran/na). Ljestvica je prikazana u prilogu.

3. REZULTATI

Aritmetička sredina ukupnog rezultata iznosi 3,57 i pozicionirana je blizu neutralne točke, neznatno u pozitivnom smjeru. Raspršenje rezultata obuhvaća skoro tri standardne devijacije. Znatna standardna devijacija govori u prilog dobre diskriminativne valjanosti instrumenta.

Tablica 1. Prosječni ukupni rezultat ljestvice (AS), standardna devijacija (SD), prosječna korelacija među česticama (AVR) i Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti (α_c)

	AS	SD	AVR	α_c
N= 1415	3,57	2,86	0,464	0,97

Pouzdanost ljestvice STZK36 procijenjena je na temelju interne konzistentnosti instrumenta uz pretpostavku definiranja pravog rezultata pod klasičnim sumacionim modelom mjerenja (α_c).

Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti ljestvice iznosi vrlo visokih 0,97 što ukazuje na njene odlične metrijske karakteristike iskazane u ovom istraživanju. Faktorska analiza ljestvice potvrdila je kako se radi o *jednofaktorskom mjernom instrumentu* koji nedvojbeno može poslužiti za mjerenje latentne dimenzije *stava prema nastavi tjelesne i zdravstvene kulture*.

4. PRILOG

UPITNIK STAVA PREMA TJELESNOJ I ZDRAVSTVENOJ KULTURI – STZK36

Navedi stupanj svog slaganja za svaku od navedenih tvrdnja!

Uputa: Pažljivo pročitajte svaku tvrdnju. Za svaku tvrdnju na ljestvici od 1 do 5 odredite svoj stupanj slaganja s pojedinom tvrdnjom, pri čemu je: 1 - potpuno netočno; 2 - uglavnom netočno; 3 - nisam siguran; 4 - uglavnom točno; 5 - potpuno točno

Nemojte previše razmišljati o sadržaju svake tvrdnje, već radite brzo. Nema točnih i netočnih odgovora, zanima nas vaše mišljenje. Treba odgovoriti na svaku tvrdnju. Za svaku tvrdnju treba zaokružiti samo jedan broj.

1. Osjećam da je sve što učimo na nastavi TZK za mene dosadno.
2. TZK je jednako važan kao i ostali predmeti u školi.
3. Sve što učimo na nastavi TZK za mene je beskorisno.
4. Ne volim nastavnika TZK.
5. Nastavni sat TZK je prekratak.
6. Učenje i vježbanje na nastavi TZK za mene je neugoda.
7. Ističem se aktivnošću na satu TZK.
8. Atmosfera na satovima TZK je odlična.
9. Vjerujem da pohađanje nastave TZK doprinosi poboljšanju zdravlja učenika.
10. Sve što učimo na nastavi TZK za mene je izuzetno vrijedno.
11. Često tražim neki razlog i izgovor kako ne bi morao vježbati na satu TZK.
12. Nastava TZK za mene je zabava.
13. Sve što učimo na nastavi TZK čini mi se vrlo važno.
14. Izabrao bih TZK i onda kad bi on bio izborni predmet.
15. Nastava TZK je nezanimljiva.
16. Nisam motiviran za nastavu TZK.
17. Sve što učimo na nastavi TZK čini me oduševljenim nastavom TZK.
18. Vježbanje na nastavi TZK pomaže mi da održim svoje fizičke sposobnosti.
19. Pohađam nastavu TZK samo zato što je obvezna.
20. Volim nastavu TZK.
21. Nastava TZK je gubitak vremena.
22. Na nastavi TZK učim kako sačuvati zdravlje.
23. Sve što učimo na nastavi TZK čini mi se nevažno.
24. Nema ljepšeg trenutka u cijeloj nastavi od sata TZK.
25. Nisam zainteresiran/a za nastavu TZK.
26. Informacije o tome što i kako nastavnik TZK ocjenjuje, pomažu mi da još više naučim.
27. Nastava TZK pruža mi predah i odmor od ostalih školskih obveza.
28. Na nastavi TZK je zabavno.
29. Sve što učimo na nastavi TZK za mene je interesantno.
30. Vjerujem kako vježbanje na nastavi TZK povećava moju fizičku kondiciju.
31. Na satu TZK, kad me nastavnik ne gleda, nastojim izbjegavati vježbanje.
32. Svaki sat nastave TZK za mene je užitek.
33. Nije potrebno da TZK bude obvezan predmet u školi.
34. Nakon nastave TZK osjećam se dobro.
35. Na nastavi TZK mogu naučiti mnogo toga korisnog.
36. U srednjoj školi TZK bi trebalo ukinuti.

Uputa za korištenje ljestvice STZK36 i normiranje rezultata

Ljestvica se sastoji od 22 pozitivne i 14 negativnih tvrdnja. Negativne tvrdnje, pod rednim brojem 1, 3, 4, 6, 11, 15, 16, 19, 21, 23, 25, 31, 33 i 36, potrebno je prije izračunavanja konačnog rezultata obrnuto kodirati, tako se oznaka „1“ pridružuje odgovoru „potpuno točno“, oznaka „2“ odgovoru „uglavnom točno“, oznaka „4“ odgovoru „uglavnom netočno“, a oznaka „5“ odgovoru „potpuno netočno.“ Ukupni rezultat na ljestvici izračunava se kao prosječna procjena odgovora danih uz svaku od tvrdnja. Najmanji mogući ukupni rezultat na ljestvici je 1, a najveći 5, pri čemu veći rezultat ukazuje na pozitivniji stav prema tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi.

Provjera i kontrola ispravnosti i iskrenosti popunjavanja upitnika

Ukoliko osoba popunjava upitnik STZK36 tako što nasumce zaokružuje odgovore, a pritom nije ni pročitala pitanja i iskreno odgovorila na njih, pojavit će se nedosljednosti u odgovorima na postavljena pitanja. Kako bi se detektirala takva nedosljednost i provjerila ispravnost i iskrenost u popunjavanju upitnika, potrebno je usporediti odgovore između šest parova čestica. Provjera se sastoji od utvrđivanja jesu li odgovori na suprotnim stranama skale odgovora ili su na istim stranama. Na osnovi uspoređivanja odgovora utvrđuje se ukupni broj parova kod kojih odgovori nisu na očekivanim stranama skale (skale od 1 do 5). Utvrđeni broj nedosljednih odgovora koristi se kao kriterij za procjenu ispravnosti upitnika.

NAPUTAK za provedene provjere

Odgovori za sljedeća tri para čestica moraju biti na suprotnim stranama skale odgovora: a) za čestice 1 i 29 b) za čestice 13 i 23 c) za čestice 24 i 36. Za svaki par čestica gdje odgovori nisu na suprotnim stranama skale odgovora pribrojiti će se jedan bod u broj nedosljednih odgovora.

Odgovori za sljedeća tri para čestica moraju biti na istim stranama skale odgovora: a) za čestice 12 i 28 b) za čestice 20 i 32 c) za čestice 11 i 31. Za svaki par čestica gdje odgovori nisu na suprotnim stranama skale odgovora pribrojiti će se jedan bod u broj nedosljednih odgovora.

Ukoliko broj nedosljednih odgovora iznosi maksimalnih 6 ili 5, upitnik bi svakako trebalo odbaciti kao neispravan.

Ukoliko broj nedosljednih odgovora iznosi 4 ili 3, upitnik treba dodatno provjeriti tako što će ga se analizirati u cijelosti. Tek nakon toga odlučuje se o njegovom odbacivanju ili zadržavanju.

Ukoliko broj nedosljednih odgovora iznosi 2 ili 1, a rigorozna kontrola nije potrebna, upitnik će se prihvatiti za daljnju analizu. U slučaju kada se želi provesti potpuna kontrola ispravnosti, upitnik treba dodatno provjeriti tako što će ga

se analizirati u cijelosti. Tek nakon toga odlučuje se o njegovom odbacivanju ili zadržavanju.

Interpretacija rezultata

Stav prema tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi može se interpretirati analizom odgovora na svaku pojedinu česticu upitnika ili na temelju ukupnog rezultata. Ukupni se rezultat može interpretirati pozicijom sudionika unutar pojedinog decila.

Decil	Ukupni uzorak		Mladići		Djevojke	
	jednako ili veće od	manje od	jednako ili veće od	manje od	jednako ili veće od	manje od
0-9%		2,39		2,97		2,25
10-19%	2,39	2,97	2,97	3,17	2,25	2,78
20-29%	2,97	3,23	3,17	3,44	2,78	3,07
30-39%	3,23	3,44	3,44	3,73	3,07	3,32
40-49%	3,44	3,67	3,73	3,88	3,32	3,47
50-59%	3,67	3,85	3,88	4,10	3,47	3,67
60-69%	3,85	4,06	4,10	4,22	3,67	3,89
70-79%	4,06	4,28	4,22	4,42	3,89	4,11
80-89%	4,28	4,47	4,42	4,50	4,11	4,33
90-100%	4,47		4,50		4,33	

5. LITERATURA

1. Bibik, J. M., Goodwin, S. C. i Omega-Smith, E. M. (2007.), High School Students' Attitudes toward Physical Education in Delaware. *Physical Educator*, 64(4), 192-205.
2. Daley, J. A. (2002.), School based physical activity in the United Kingdom: can it create physically active adults. *Quest*, 54, 21-33.
3. Koca, C., Asci, F. H. i Demirhan, G. (2005.), Attitudes toward physical education and class preferences of Turkish adolescents in terms of school gender composition. *Adolescence*, 40 (158), 365-375.
4. Markuš, D. (2013.), Konstrukcija i evaluacija instrumenta za procjenu stava srednjoškolaca prema tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi. *Napredak*, 154 (3), 363-399.
5. Trudeau, F., Laurencelle, L., Tremblay, J., Rajic, M. i Shephard, R. J. (1999.), Daily primary school physical education: effects on physical activity during adult life. *Med. Sci. Sports Exerc*, 31 (1), 111-117.

6. Perkins, F. D., Jacobs, E. J., Barber, L. B. i Eccles, S. J. (2004.), Childhood and adolescent sports participation as predictors of participation in sports and physical fitness activities during young adulthood. *Youth and society*, 35 (4), 495-520. Doi: 10.1177/0044118X03261619.
7. Silverman, S. i Subramaniam, P. R. (1999.), Student attitude toward physical education and physical activity: a review of measurement issues and outcomes. *Journal of teaching in physical education*, 19, 97-125.
8. Subramaniam, P. R. i Silverman, S. (2000.), Validation of scores from an instrument assessing student attitude toward physical education. *Measurement in physical education and exercise science*, 4(1), 29-43.